

सुधाकरराव कुलकर्णी स्मृती प्रतिष्ठान व
मराठी विज्ञान परिषद (पानगाव विभाग) आयोजित
'कोरोना जागर' परिसंवाद मालिकेत सत्र ४

'कोविड-१९ - लक्षण व उपचारप्रणाली' विषयतज्ज्ञ -

डॉ. शिरीष पाटील

अतिदक्षता तज्ज्ञ, गॅलॅक्सी हॉस्पिटल
व क्रिटिकल सेंटर, लातूर

डॉ. अरुण मोरे

रक्तदाब विशेषज्ञ व हृदयरोग तज्ज्ञ,
जन आरोग्य तज्ज्ञ

डॉ. सुनिता पाटील

अतिदक्षता तज्ज्ञ,
माऊली क्रिटिकल सेंटर, लातूर

ऑनलाईन - दि. ४ जुलै रविवार रोजी, सायंकाळी ठीक ५ वाजता

Mild and asymptomatic cases
Clinical Symptoms and management

सौम्य आणि लक्षण रहित कोरोना उपचार

Dr Arun More

Murud, Latur

Osmanabad .

कोविड नेमका काय आहे ?

आमच्या भाषेत कोविड हा जरा वेगळा आहे .

साध्या शब्दात -

गरादरपण आणि हाड फ्रॅक्चर होणं - ही लक्षणं
सोडली तर कोरोना काहीही लक्षण देवू शकतो .

Virology, pathology , natural history,
investigations etc...

लक्षणं

- विना लक्षण
- सौम्य
- मध्यम
- तीव्र
- अती तीव्र

वास व चवीचे ज्ञान क्षीण / कमी किंवा नाहीसे होणे

ताप येणे

Fever

अशक्तपणा जाणवणे

अंगदुखी होणे

Bodyache

शवास घेण्यास त्रास होणे

घशात खवखव होणे

Sore
Throat

खोकला

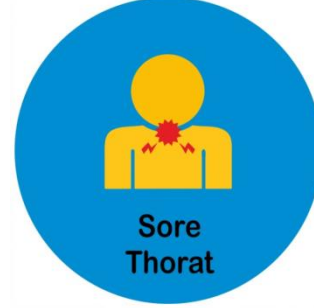
जुलाब होणे

Broad category of symptoms लक्षणानुसार ढोबळ वर्गवारी

- Asymptomatic – लक्षणविणा
- Mild – सौम्य
- Moderate – मध्यम
- Severe – तीव्र

Mild- सौम्य

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे,
खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी
शिका,
मळमळ,
उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

Moderate- मध्यम

- All of mild + सौम्य स्थितीतील लक्षणांत वाढ
- Signs of Pneumonia- Cough , dyspnoea , fever.
- न्यूमोनिया ची लक्षणे- खोकला, श्वास घ्यायला त्रास, ताप HRCT मध्ये बदल ऑक्सिजन लेवल नॉर्मल
- HRCT lesions
- No Hypoxia – ऑक्सिजनची कमतरता जाणवत नाही.

Severe – तीव्र

- All above + - मध्यम स्थितीतील सर्व लक्षणांत वाढ
- Hypoxia – शरीरातील / रक्तातील ऑक्सिजनचे प्रमाण कमी होणे

Critical / अतिगंभीर

- In acute respiratory distress syndrome
- श्वसनक्षमतेची हानी

Further categorisation-

उपचारासाठी केलेले वर्गीकरण

- **Mild**

- A

- B

- C

- **Moderate**

- D

- E

- **Mild**

A – Asymptomatic – लक्षणहीन

B – Anosmia, fever, dry cough , Shortness of breath ,
Myalgia, Diarrhea, Loss of taste , loss of smell

ताप, थकवा, अंग दुखणे, खोकला, घसा खवखवणे, सर्दी,
शिंका, मळमळ, उलट्या होणे, पोटदुखी, जुलाब.

C – Cat B plus – Age > 60 yrs , Diabetes, Hypertension,
Heart attack , Asthma , HIV , Transplant drugs ,
kidney failure , Obesity.

वर्षे ६० पेक्षा जास्त, मधुमेह, रक्तदाब, हृदयविकार,
अस्थमा, एचआयव्ही / एड्स, किडनी विकार, स्थूलता,
अवयव प्रत्यारोपण औषधी

- **Moderate**

D – Fever , cough , breathlessness + SPO2 > 93 and RR < 24

ताप, खोकला, श्वास घ्यायला त्रास

(श्वासगती मंद – प्रतिमिनिट २४ हून कमी),

पण ऑक्सिजनचे प्रमाण ठीक / अबाधित

E – Fever , cough , breathlessness + SPO2 < 94 and RR > 24

ताप, खोकला, श्वास घ्यायला त्रास,

(श्वासगतीत वाढ – प्रतिमिनिट २४ हून अधिक),

पण ऑक्सिजनचे प्रमाण खालावणे

- **Severe (तीव्र / गंभीर)**

F – Cat E + Respiratory failure.

E स्थितीतील सर्व लक्षणांत लक्षणीय वाढ
श्वसनक्षमतेची हानी

उपचार

- Category wise treatment – वर्गीकरणानुसार उपचार
- Home isolation – गृह विलगीकरण
- Home Care- घरी उपचार
- Over the counter treatment options – स्वतःहून औषध घेणं
- Authentic treatment – योग्य उपचार
- Ward care – दवाखान्यात उपचार
- ICU Care – ‘आय.सी.यू.’ (अतिदक्षता) उपचार

Treatment of Asymptomatic

लक्षण नसताना उपचार

- दवाखान्यात भरती व्हा किंवा घरी डॉक्टरच्या निगराणीत उपचार घ्या.

- विटामिन सी

- विटामिन डी

- झिंक

- विश्रांती

- नियमित तपासणी – तापमान, ऑक्सिजन लेवल

- लक्षण (चेक लिस्ट)

• लक्षण जाणवायला लागले....

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे, खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी, शिंका,
मळमळ, उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

सौम्य - A

- दवाखान्यात भरती व्हा किंवा घरी डॉक्टरच्या निगराणीत उपचार घ्या -
- विटामिन सी
- विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- विश्रांती
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

A +

- लक्षणविरहित + बी.पी. (रक्तदाब) आणि शुगर (मधुमेहसदृश्यता) असणारे रुग्ण
- विटामिन सी
- विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- बी.पी. (रक्तदाब) / शुगरच्या गोळ्या
- विश्रांती
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

• लक्षण जाणवायला लागले....

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे, खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी, शिंका,
मळमळ, उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

सौम्य B

- दवाखान्यात भरती व्हा किंवा घरी डॉक्टरच्या निगराणीत उपचार घ्या.
- **फॅवीपीरॅवीर गोळ्या**
- विटामिन सी
- विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- विश्रांती
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

• लक्षण जाणवायला लागले....

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे, खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी, शिंका,
मळमळ, उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

सौम्य C

- दवाखान्यात भरती व्हा
- **फॅवीपीरॅवीर गोळ्या**
- विटामिन सी
- विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- अँटीबायोटिक्स
- हिपॅरिन
- विश्रांती
- जूनी औषधं
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

• लक्षण जाणवायला लागले....

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे, खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी, शिंका,
मळमळ, उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

रक्ताच्या तपासण्यामध्ये दोष आढळणे

मध्यम D

- दवाखान्यात भरती व्हा
- **फॅवीपीरॅवीर गोळ्या / रेमडीसीवीर**
- विटामिन सी
- विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- अँटीबायोटिक्स
- हिपॅरिन
- विश्रांती
- जनी औषधं
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- ऑक्सिजन लेवल कमी झाली असेल तर **ऑक्सिजन**
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

• लक्षण जाणवायला लागले....

ताप,
थकवा,
अंग दुखणे, खोकला,
घसा खवखवणे,
सर्दी, शिंका,
मळमळ, उलट्या होणे,
पोटदुखी,
जुलाब

रक्ताच्या तपासण्यामध्ये दोष आढळणे
आणि ऑक्सिजन लेवल कमी होणे

मध्यम E

- दवाखान्यात भरती व्हा
- **फॅवीपीरॅवीर गोळ्या / रेमडीसीवीर**
- विटामिन सी, विटामिन डी
- झिंक
- पॅरासिटामॉल
- अँटीबायोटिक्स
- हिपॅरिन
- जुनी औषधं, विश्रांती
- नियमित तपासणी - तापमान ऑक्सिजन लेवल
- ऑक्सिजन लेवल कमी झाली असेल तर ऑक्सिजन
- लक्षण (चेक लिस्ट) -
- **Ventilator (लागत असेल तर)**
- लक्षण (चेक लिस्ट) -

समज, गैरसमज

होम आयसोलेट

रेमडीसीवीर

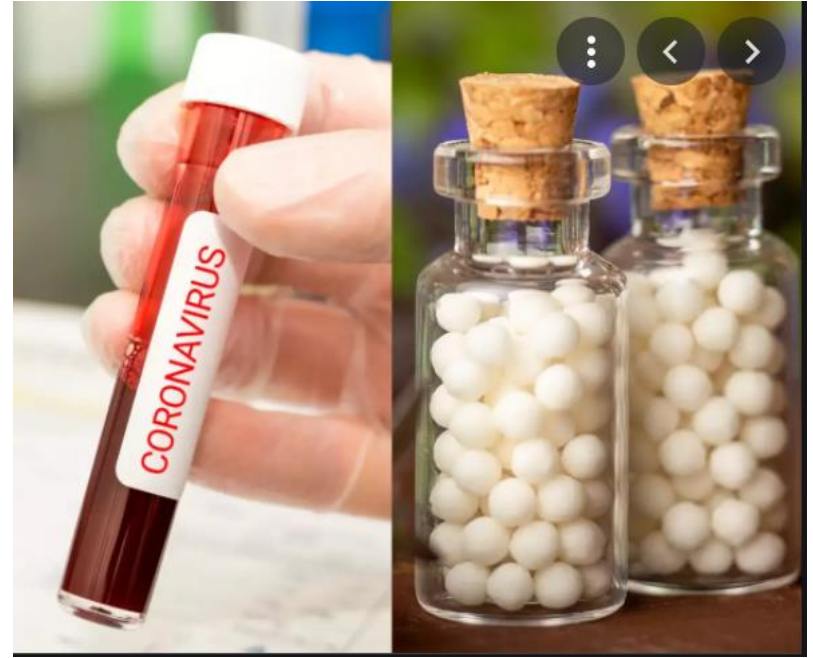

रक्त पातळ करायचे औषध

अँस्पिरीन

आयुर्वेदिक / होमिओपथिक औषधं

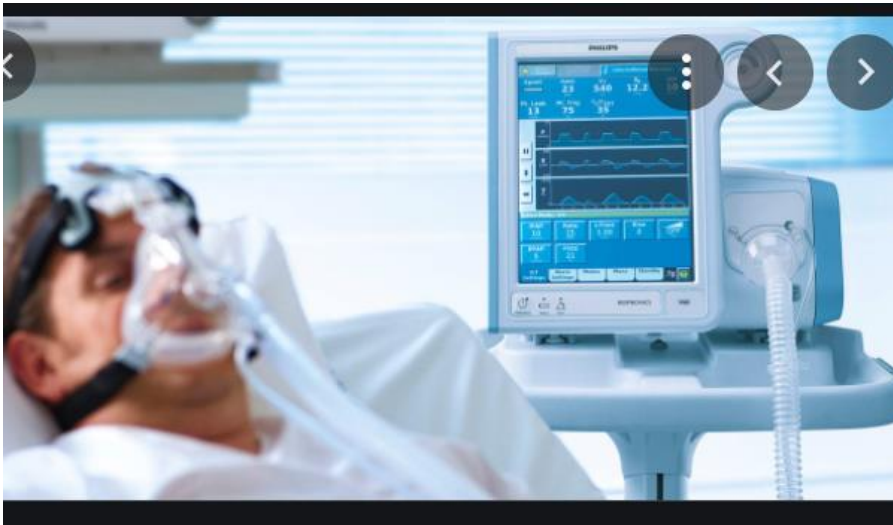

ऑक्सिजन

Ventilator

विश्रांती

जुनी औषधं

मास्क वापरणे

अंतरभान
हातांची स्वच्छता

पेशंट किंवा नतेवाईकपासून होणाऱ्या जीवघेण्या चुका

- आजार अंगावर काढणे.
- टाईफाइडच्या नावाखाली वेगळेच उपचार घेत बसणे.
- पेशंट शिफ्ट करणे.
- ऑक्सिजन काढून वारंवार लेवल पाहणे.
- 'मला बरे वाटते' म्हणून वेगळे प्रयोग करणे.
- Ventilator सोबत छेडछाड करणे.
- डॉक्टरवर अविश्वास दाखवणे.

काळजी घ्या.